

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-10>

С. М. Бужинська, О. А. Єрмоєнко, І. М. Толмачова

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків, Україна*

ORCID: <http://orcid.org/000-0002-5103-0053> – С. М. Бужинська
<http://orcid.org/0000-0001-8339-3812> – О. А. Єрмоєнко
<http://orcid.org/0000-0003-1584-7274> – І. М. Толмачова
s.byjinskaya81@gmail.com

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Анотація. Актуальність розвідки зумовлена необхідністю забезпечення інноваційних підходів до магістерської підготовки в умовах сучасних викликів. Статтю присвячено висвітленню досвіду підготовки магістрів педагогічного закладу вищої освіти до організації та проведення лекційних занять.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання завдань було використано комплекс взаємодоповнювальних загальнонаукових і емпіричних методів.

Здійснено аналіз нормативної документації, підручників і посібників для майбутніх магістрів щодо представлення проблематики лекції як форми та методу навчання у закладі вищої освіти. Охарактеризовано пріоритетні підходи до теоретичної підготовки (реалізація комплексу дидактичних умов; виконання системи завдань мотиваційно-цільового, операційно-діяльнісного та рефлексивно-оцінного етапів навчально-пізнавальної діяльності). Представлено суть і окреслено специфічні особливості практичної підготовки фахівців психолого-педагогічних спеціальностей в означеному напрямі.

У розвідці наголошується, що процес професійної підготовки здобувачів щодо організації та проведення лекційних занять потребує від науково-педагогічних працівників чіткого розуміння та системної реалізації змістових, організаційних і методичних зв'язків освітніх компонентів, які забезпечують відповідну теоретичну та практичну підготовку.

У статті надано рекомендації для науково-педагогічних працівників щодо забезпечення інноваційних підходів до процесу професійної підготовки майбутніх магістрів в умовах сучасних викликів в означеному напрямі.

У висновках зазначено, що процес підготовки здобувачів вищої освіти до організації та проведення лекційних занять як цілісної системи дій має включати в себе добір, розроблення та реалізацію дидактичних умов, традиційних та інноваційних методів, а також форм навчальної діяльності. Наголошено, що цей процес має відбуватися в контексті інтеграції теоретичного та практичного складників професійної підготовки магістрів психолого-педагогічних спеціальностей. Запропонований підхід відповідає сучасним викликам до системи вищої освіти щодо забезпечення цілеспрямованого професійного становлення майбутніх фахівців психолого-педагогічних спеціальностей. Процес підготовки здобувачів до організації та проведення лекційних занять має відбуватися цілеспрямовано, систематично, системно, комплексно, з поступовим збагаченням професійних смислів і збільшенням обсягу та характеру відповідних знань, умінь і навичок. Практична підготовка забезпечується поєднанням теорії із практикою, у процесі якої формуються професійні якості: педагогічна майстерність, уміння спілкуватись, аналіз діяльності, прагнення до розвитку, завдяки чому здобувачі освіти стають більш упевненими, гнучкими й готовими працювати в сучасному освітньому середовищі закладу вищої освіти.

Ключові слова: професійна підготовка фахівців психолого-педагогічних спеціальностей, педагогіка та психологія у сфері вищої освіти, експертність та дидактична компетентність, професійна діяльність педагога та психолога, лекція, тренінг.

TRAINING OF SPECIALISTS IN PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SPECIALTIES TO ORGANIZE AND CONDUCT LECTURE CLASSES

Abstract. The relevance of the research is due to the need to provide innovative approaches to master's training in the face of modern challenges. The article is devoted to highlighting the experience of training masters of pedagogical higher education institutions to organize and conduct lecture classes.

To achieve the set goal and solve the problems, a complex of complementary general scientific and empirical methods was used.

An analysis of regulatory documentation, textbooks and manuals for future masters was carried out regarding the presentation of the lecture as a form and method of teaching in higher education institutions. Priority approaches to theoretical training were characterized (implementation of a complex of didactic conditions; implementation of a system of tasks of motivational-targeted, operational-activity and reflective-evaluation stages of educational and cognitive activity). The essence and specific features of practical training of specialists in psychological and pedagogical specialties in the specified direction are presented.

The research emphasizes that the process of professional training of applicants for organizing and conducting lecture classes requires scientific and pedagogical workers to have a clear understanding and systematic implementation of the content, organizational and methodological connections of educational components that provide appropriate theoretical and practical training.

The article provides recommendations for scientific and pedagogical workers to ensure innovative approaches to the process of professional training of future masters in the conditions of modern challenges in the specified direction.

The conclusions indicate that the process of preparing higher education applicants for the organization and conduct of lecture classes as a holistic system of actions should include the selection, development and implementation of didactic conditions, traditional and innovative methods, as well as forms of educational activity. It is emphasized that this process should take place in the context of integrating the theoretical and practical components of professional training of masters of psychological and pedagogical specialties. The proposed approach meets modern challenges to the higher education system in ensuring targeted professional development of future specialists in psychological and pedagogical specialties. The process of preparing applicants for the organization and conduct of lecture classes should take place purposefully, systematically, systematically, comprehensively, with a gradual enrichment of professional meanings and an increase in the volume and nature of relevant knowledge, skills and abilities. Practical training is provided by combining theory with practice, during which professional qualities are formed: pedagogical skills, communication skills, analysis of activities, and a desire for development, thanks to which students become more confident, flexible, and ready to work in the modern educational environment of higher education institutions.

Key words: professional training of specialists in psychological and pedagogical specialties, pedagogy and psychology in field of higher education, expertise and didactic competence, professional activity of teacher and psychologist, lecture, training.

Постановка проблеми. Виклики сучасного суспільства та ринку праці вимагають від майбутнього викладача здатності до навчання протягом життя, швидкої адаптації до нових умов і готовності до виконання професійної діяльності в постійно змінюваних реаліях сьогодення. Зважаючи на те, що відбувається інтенсивна цифрова інтеграція освітніх технологій, постає потреба в організації дистанційного або змішаного навчання, упроваджуються інтерактивні методи та форми навчання, активізується самостійна та дослідницька діяльність здобувачів освіти, майбутньому викладачеві вкрай важливо мати теоретичну та практичну готовність до дидактико-професійної діяльності, опанувати дидактичну компетентність, що є невід'ємним складником

успішної професійної діяльності в закладі вищої освіти.

Аналіз останніх публікацій. До питання дидактико-професійної готовності майбутнього викладача зверталось чимало авторів. Зокрема, групою дослідників (Л. Петренко, О. Кучерявий, О. Лавріненко) висвітлено концептуальні основи підготовки майбутніх викладачів закладів вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства у воєнний і повоєнний час. Автори стверджують, що на педагогічних і науково-педагогічних працівників покладено відповідальність за підвищення ефективності підготовки майбутніх викладачів до реалізації власного потенціалу в умовах адаптації системи освіти і навчання до цифрових змін [13]. Дослідження

О. Кірдан було присвячено характеристиці сутнісних ознак дидактичної компетентності майбутнього викладача й особливостей її формування і розвитку у процесі реалізації освітніх програм зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Авторка наголошує на впровадженні політики та процедур наскрізного формування дидактичної компетентності в межах обов'язкових і вибірко-вих освітніх компонентів, практичній підготовці, неформальній та інформальній освіті [5]. Формуванню дидактичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури присвячено дослідження І. Ткачівської, Т. Сермана та Г. Презляти, які подали модель дидактичної компетентності викладача, що складається із трьох компонентів: мотиваційно-інформаційного, пізнавально-змістового та технологічного, де мотиваційно-інформаційний компонент спрямовується на вивчення педагогічної дидактики; пізнавально-змістовий компонент формує повноту теоретичних знань і особливостей практичного застосування різних форм роботи; технологічний компонент передбачає ознайомлення студентів з різними методами й особливостями розвивального навчання [21].

Особливого значення у професійній підготовці майбутнього викладача набуває готовність до практичної дидактико-професійної діяльності, що передбачає ефективне здійснення освітньої, методичної та науково-дослідницької діяльності в ЗВО. Так, групою дослідників (З. Рябова, І. Драч, Н. Приходькіна та інші) докладно розроблено організаційно-педагогічний і навчально-методичний супровід підготовки фахівців із педагогіки вищої школи [17]. Автори розкрили концептуальні підходи, зміст, технологію, організацію забезпечення якості підготовки фахівців із педагогіки вищої школи. На основі аналізу навчально-методичного забезпечення дисциплін магістерської підготовки науковці підкреслили переважання традиційних підходів до здійснення навчання, унаслідок чого вони мало сприяють реалізації сучасних цілей компетентісно орієнтованої професійної підготовки; зауважили, що основне значення надається формуванню предметних знань, тоді як підготовка до практичної науково-педагогічної діяльності залишається практично поза увагою [17, с. 162].

Уважаємо за необхідне звернути увагу на дослідження, присвячені організації та проведенню лекції в ЗВО, яка досі залишається однією з основних форм передачі фундаментальних знань у вищій школі й засобом активізації мислення здобувачів освіти. Так, лекцію як засіб забезпечення якості процесу формування організаційно-педагогічної культури майбутніх магістрів фармації у процесі фахової підготовки схарактеризовано

в дослідженні Н. Шолойко та Л. Копанцевої. Авторами запропоновано алгоритм застосування різних видів лекцій для профільної дисципліни та використання таких типів лекцій, які поширені у практиці вищої фармацевтичної освіти – лекція-бесіда, або діалог з аудиторією, пропозиція до колективного дослідження (мозкова атака), лекція-дискусія, лекція з розбором конкретних ситуацій, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація, проблемна лекція тощо [25]. На думку Л. Онофрійчук, як методист викладач повинен володіти ефективними прийомами передавання знань, саме тому для кращого розуміння і запам'ятовування матеріалу під час лекцій дослідниця пропонує застосування скрайбінгу як активного методу навчання в освітньому процесі закладу вищої освіти [11]. Авторський підхід до підготовки та проведення лекційних занять у закладах вищої освіти в умовах змішаного навчання запропоновано В. Мізюк, яка представила авторську структуру підготовки до проведення лекцій за допомогою електронного середовища *LMS Moodle*, приклади різнорівневих завдань, які варто пропонувати перед лекцією, під час її читання і після неї [10].

Актуальний досвід висвітлено й у закордонних дослідженнях. Так, Крістін Харінгтон, Тодд Д. Закрайсек, Надав Хосе Антоніо Боуен запропонували стратегії, засновані на дослідженнях підвищення ефективності викладання лекції завдяки поєднанню з методами активного навчання (визначають як динамічне лекційне читання) [27]. Естер Е. ван Дейк, Ян ван Тартвейк, Маріке Ф. ван дер Шааф, Манон Клюйтманс порушили питання експертності викладачів ЗВО. Дослідники визначили шість завдань, що становлять експертність викладача ЗВО, які визнані на міжнародному рівні та разом становлять весь спектр діяльності викладачів вищих закладів освіти, як-от: викладання та підтримка навчання, що здійснюються переважно через взаємодію викладача та студентів на лекційних заняттях; освітнє проєктування; оцінювання та зворотний зв'язок; освітнє лідерство й управління; освітні наукові дослідження; професійний розвиток, що реалізується через формування експертних навичок. На думку авторів, розвиток експертних знань викладача, на відміну від інших завдань, завжди здійснюється стосовно та з метою самовдосконалення в інших завданнях педагога [26].

Ми погоджуємося з позицією авторів і підкреслюємо, що сучасний ЗВО потребує фахівця високої кваліфікації з «відповідною підготовкою, здатного до професійного спілкування та консультування, аналітичної діяльності, розуміння

сутності експертизи як процесу регулювання та контролю в освіті. Він повинен розумітися на регіональній і державній освітній політиці, бути обізнаним в інноваційному змісті та цільовій спрямованості обраної професійної діяльності, володіти сучасними інструментами експертної діяльності» [4].

Незважаючи на чималий інтерес дослідників до проблеми професійно-дидактичної підготовки майбутніх викладачів ЗВО, постає необхідність подальшого розроблення та впровадження навчально-методичного забезпечення, яке буде сприяти розвитку психолого-педагогічних компетентностей, удосконаленню дидактичних умінь і навичок, формуванню рефлексивних умінь, здатності до ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу та забезпеченню ефективної підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічних спеціальностей до здійснення професійної діяльності.

Мета роботи – описати й узагальнити досвід професійної підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічних спеціальностей до організації та проведення лекційних занять.

Мета зумовила конкретні завдання розвідки:

- проаналізувати нормативну документацію, підручники та посібники щодо забезпечення професійної підготовки магістрів до організації та проведення лекцій;

- описати досвід професійної підготовки магістрів до організації та проведення лекції через висвітлення пріоритетних підходів у процесі теоретичної підготовки та характеристику суті та специфічних особливостей практичної підготовки здобувачів;

- запропонувати рекомендації для науково-педагогічних працівників щодо модернізації процесу професійної підготовки студентів психолого-педагогічних спеціальностей до організації та проведення лекційних занять.

Методи. Для досягнення поставленої мети та розв’язання завдань було використано комплекс взаємодоповнювальних загальнонаукових і емпіричних методів, зокрема: аналіз нормативної документації, підручників і посібників; синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію, які дозволили системно розглянути досліджувані поняття у площині теоретичної та практичної підготовки здобувачів, надати рекомендації для науково-педагогічних працівників, сформулювати висновки та визначити перспективи подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом поняття «професійна підготовка» дослідники розглядають як «складну психолого-педаго-

гічну систему зі специфічним змістом, наявністю структурних елементів, формами зв’язків, особливостями освітнього процесу, специфічного для певного фаху знаннями, уміннями й навичками, що дозволяють вийти на новий рівень готовності майбутніх викладачів до здійснення професійної діяльності»; визначають її як «організаційно-методичний процес формування у студентів їхньої професійної компетентності» [24, с. 202]. Н. Мирончук зазначає, що «навчання в магістратурі реалізує три функції: освітню – набуття студентами необхідних для виконання професійно-педагогічної діяльності знань, умінь та навичок; науково-дослідницьку – навчання магістрантів дослідницької діяльності; професійну – готує випускників до виконання професійних функцій викладача [9]. У процесі навчання в магістратурі майбутній викладач має сформувати професійні вміння та навички, необхідні для здійснення освітньої діяльності в ЗВО. Зокрема, опанувати методику підготовки та проведення навчальних занять згідно із принципами педагогічної та психологічної наук, вимогами дидактики, а також орієнтуючись на власні наукові інтереси, що прямо корелює з поняттям дидактичної компетентності, яка «передбачає здатність до впровадження в освітній практиці психолого-педагогічних, дидактичних, методичних знань, моделювання змісту навчальних дисциплін і уможливленню досягнення досконалості у викладанні освітніх компонентів» [5, с. 87]. У дослідженні О. Кірдан визначено складники дидактичної компетентності: «фундаментальні знання навчальних дисциплін, що викладаються; психолого-педагогічні знання; знання та опанування методики викладання; знання вимог і опанування сучасних засобів і технологій навчання; опанування діагностичного інструментарію та методик психолого-педагогічної корекції; здатність до рефлексії тощо» [5, с. 88].

Погоджуємося з тим, що формування дидактичної компетентності в майбутніх викладачів ЗВО передбачає знання основ педагогіки, психології та дидактики; уміння планувати й організовувати навчальний процес, добирати та застосовувати сучасні засоби, методи та технології для вирішення дидактичних завдань; знання психолого-педагогічних механізмів засвоєння знань і формування умінь і навичок; уміння інтегрувати особистісно орієнтовані стратегії навчання; гнучкість у використанні дидактичних підходів, що є ознакою високого рівня викладацької діяльності. Звернемося до документів, у яких визначено нормативні вимоги до змісту, рівня і якості освітньої програми або курсу. Зокрема, у Стандарті вищої освіти України другого (магістерського) рівня

вищої освіти, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки сформульовано результати навчання, пов'язані з викладацькою діяльністю у процесі лекції [19]: СК 3. Здатність урахувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти. СК 10. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти. РН 5. Організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів і сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

У Стандарті вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 017 Фізична культура представлено результати навчання, пов'язані з викладацькою діяльністю у процесі лекції: СК 3. Здатність проектувати, організовувати й аналізувати науково-педагогічну діяльність з дисциплін предметної області в закладах вищої освіти. ПРН 12. Розробляти науково-методичне забезпечення дисциплін предметної області та проводити різні види навчальних занять у закладах вищої освіти [18].

У Стандарті вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Поведінкові науки спеціальності 053 Психологія визначено результати навчання, пов'язані з викладацькою діяльністю у процесі лекції [16]: СК 5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку й освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. ПР 6. Розробляти просвітницькі матеріали й освітні програми, упроваджувати їх, отримувати зворотний зв'язок, оцінювати якість.

Окрім того, важливим орієнтиром у розробленні підходів до підготовки магістрів педагогічного ЗВО до проведення лекції виступає професійний стандарт «Викладач закладу вищої освіти» [15]. У даному документі зафіксовано трудову функцію А. Викладання, консультування та керівництво практичною підготовкою здобувачів вищої освіти. У межах даної трудової функції компетентність А 1 «Здатність планувати і проводити навчальні заняття» передбачає володіння викладачами системою знань: А 1.31. Предметна область. А 1.32. Актуальні наукові дослідження та сучасні практики. А 1.33. Вимоги до організації освітнього процесу. А 1.34. Зміст стандартів вищої освіти й освітніх програм. А 1.35. Специфіка та тенденції викладання у вищій освіті. У викладача повинен бути сформований комплекс

умінь і навичок: А 1.У1. Обирати та застосовувати методи, технології та засоби (зокрема, цифрові) викладання. А 1.У2. Організовувати індивідуальну і групову роботу здобувачів ВО. А 1.У3. Залучати здобувачів ВО до активної участі в освітньому процесі. А 1.У4. Ураховувати принципи інклюзивності у вищій освіті. Комунікація викладача: А 1.К1. Доносити інформацію. А 1.К2. Взаємодіяти зі здобувачами. Відповідальність і автономія: А 1.В1. Відповідати за якість викладання. А 1.В2. Управляти груповою динамікою. А 1.В3. Удосконалювати викладання.

Забезпечення результатів навчання, зафіксованих в освітніх стандартах, здійснюється через розроблення освітньо-професійних програм, силбусів освітніх компонентів, організацію навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців.

Нормативна частина магістерської підготовки відповідно до освітньо-професійної програми окремої спеціальності передбачає цикл професійної та практичної підготовки, що забезпечують освітні компоненти. У результаті проведеного аналізу освітньо-професійних програм встановлено, що здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради вивчають низку нормативних освітніх компонентів, у змісті яких докладно представлено теоретичні та практичні аспекти організації та проведення лекції, зокрема:

галузь знань А Освіта, спеціальність А1 Освітні науки – освітні компоненти «Педагогіка у сфері вищої освіти», «Методика викладання у сфері вищої освіти», «Пробні заняття у ЗВО»;

галузь знань А Освіта, спеціальність А7 Фізична культура і спорт – освітні компоненти «Педагогіка у сфері вищої освіти», «Пробні заняття в закладах освіти»;

галузь знань С Соціальні науки, журналістика й інформація, спеціальність С4 Психологія – освітні компоненти «Психологія та педагогіка у сфері вищої освіти», «Методика викладання психології», Практика «Пробні заняття у ЗВО», «Асистентська практика».

У межах досліджуваної нами проблематики доцільно проаналізувати підходи до викладу теоретичного матеріалу щодо лекції в підручниках і посібниках із педагогіки вищої школи. Відзначимо, що в дидактиці вищої школи лекцію розглядають як основну форму навчання здобувачів і метод навчання.

Наявні погляди вітчизняних дослідників щодо цього питання систематизовано в табл. 1.

Отже, у результаті проведеного аналізу змістового складника даних джерел робимо висновок

Висвітлення проблематики лекції як форми та методу навчання в підручниках і посібниках для майбутніх магістрів

№	Посібник	Виклад матеріалу	Автор, джерело	Рік видання
1	Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія	Суть лекції як форми навчання, дидактичні цілі, види лекцій, структура лекції	В. Гладуш, Г. Лисенко [17, с. 92–96]	2014 р.
2	Педагогіка вищої школи	Суть лекції як форми навчання, вимоги, динаміка, поради молодому викладачеві, види лекцій, особливості спілкування, специфіка лекцій із педагогічних дисциплін	І. Стражнікова [18, с. 70–75]	2018 р.
3	Педагогіка вищої школи	Роль і місце лекції у вищій школі, типи лекцій, основні дидактичні вимоги, зміст і структура, управління пізнавальною діяльністю студентів, методика проведення, особистість педагога	В. Головенкін 19, с. 97–122]	2019 р.
4	Педагогіка вищої школи	Суть лекції як форми навчання, історичний аспект, функції, організація та проведення, вимоги (за групами), методика та техніка, види, переваги, фактори успішності, використання технічних засобів	О. Федоренко, В. Тюріна, С. Гіренко, С. Бойко, М. Котелюх, П. Червоний, О. Медведєва [20, с. 60–70]	2020 р.
5	Педагогіка і психологія вищої школи	Суть лекції як методу навчання, вимоги, види лекцій	Л. Марцева [21, с. 26–27]	2022 р.

про докладне структуроване та системне висвітлення авторами й укладачами загальнодидактичних підходів до суті лекції як форми навчання та методу навчання в ЗВО. Викладання матеріалу вирізняється об'єктивністю, науковістю та чіткою логічною послідовністю, установленням міжпредметних зв'язків із психологією вищої школи. У контексті нашої розвідки відзначимо представлення підходів до організації та проведення проблемної лекції [20], лекції із заздалегідь запланованими помилками [1]; докладний розгляд авторами інноваційних типів лекції [20], особливостей управління пізнавальною діяльністю студентів [2].

На наш погляд, навчальний матеріал частково пов'язаний із практичними завданнями; епізодичне представлення методів і форм роботи зі здобувачами, що сприяють формуванню в них усіх складників дидактичної компетентності; відносно невелика частка завдань для самостійної та індивідуальної роботи майбутніх фахівців. Також констатуємо відсутність актуальної інформації щодо ефективної адаптації лекції до сучасних вимог і реалій освітнього середовища (відповідність вимогам освітнього стандарту окремої спеціальності, специфіка змішаного навчання, урахування підходів до роботи зі здобувачами з особливими освітніми потребами, забезпечення освітнього діалогу тощо).

Опишемо досвід професійної підготовки магістрів до організації та проведення лекції, висвіт-

лимо пріоритетні підходи у процесі теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти в означеному напрямі.

У процесі роботи з магістрантами нами реалізовано комплекс дидактичних умов, як-от: організація навчання як процесу інтелектуального пошуку; використання методів стимулювання навчально-пізнавальної діяльності; сприяння професійному самовизначенню студентів; усвідомлення ними найближчих і кінцевих цілей навчання; професійна спрямованість навчально-пізнавальної діяльності; проблематизація змісту навчального матеріалу; організація освітнього діалогу; залучення студентів до створення та використання освітніх продуктів; забезпечення досвіду рефлепрактики.

Процес теоретичної підготовки було поділено на 3 етапи відповідно до логіки навчально-пізнавальної діяльності, а саме: мотиваційно-цільовий, операційно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний [14].

Наведемо систему завдань, яку було запропоновано майбутнім магістрам у процесі лекційних, семінарських, практичних занять і самостійної роботи. Завдання розроблено з урахуванням результатів наукових розвідок класиків української педагогічної думки й актуальних тенденцій розвитку вищої освіти в Україні в умовах сучасних викликів.

Мотиваційно-цільовий етап

Проблемне питання: Як у процесі лекції забезпечити пріоритет розвитку особистості здобувача?

Складіть план навчально-пізнавальної діяльності під час вивчення теми.

Сформулюйте систему знань науково-педагогічного працівника щодо сучасних практик проведення лекційних занять.

Визначте систему вмінь науково-педагогічного працівника щодо роботи зі здобувачами з особливими освітніми потребами у процесі лекції.

Операційно-діяльнісний етап

Складіть опорну схему «Діяльність викладача ЗВО».

Складіть опорну схему «Лекція як основна форма навчання в ЗВО».

Розробіть блок-схему формування та прояву виховних компетенцій викладача психологічних дисциплін.

Проведіть спостереження за роботою викладачів у процесі лекцій для визначення педагогічного інструментарію формування професійної рефлексії у студентів, сформулюйте висновки.

Проведіть спостереження за роботою викладачів під час лекцій для визначення маркерів успішного управління груповою динамікою у процесі лекції в дистанційній формі.

Проведіть спостереження за роботою викладачів у процесі лекцій для визначення підходів до формування академічної культури у здобувачів під час лекції в дистанційній формі.

Сформулюйте 5 правил, за умов дотримання яких можна забезпечити ефективність мотивування студентів у процесі лекції в дистанційній формі.

Доведіть, що підсумкова рефлексія є обов'язковим етапом лекції.

Охарактеризуйте зв'язки між видом лекції в ЗВО та методами організації навчально-пізнавальної діяльності студента під час її проведення.

Охарактеризуйте зв'язки лекції, семінару та консультації як форм організації навчання в ЗВО.

Визначте 5 ознак інноваційної лекції як середовища формування професійних цінностей у студентів.

Сформулюйте 5 питань, які доречно запропонувати майбутнім фахівцям для організації рефлексії наприкінці вивчення освітнього компонента «Загальна психологія».

Змодельуйте навчальну ситуацію, орієнтовану на формування soft skills у здобувачів у процесі лекції.

Змодельуйте навчальну ситуацію, орієнтовану на забезпечення освітнього діалогу під час лекції в дистанційній формі.

Змодельуйте навчальну ситуацію, спрямовану на формування стресостійкості у студентів під час лекції.

Рефлексивно-оцінний етап

Обґрунтуйте специфіку цілей психологічної освіти згідно з гуманітарним характером психології.

Складіть прогноз удосконалення та розвитку лекції як форми навчання в ЗВО з урахуванням засад компетентнісного підходу.

Проаналізуйте власний рівень готовності до організації та проведення лекцій.

Заповніть рефлексивну мішень (за результатами вивчення теми).

Представимо пріоритетні підходи у процесі практичної підготовки здобувачів вищої освіти, загальний вектор якої – сфокусованість на реальних ситуаціях навчання для отримання здобувачами досвіду викладацької діяльності в умовах реального освітнього процесу в ЗВО.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти педагогічного закладу вищої освіти полягає у формуванні готовності до професійної діяльності шляхом поєднання теоретичних знань із практичним досвідом, здобутим у реальних умовах освітнього процесу, та містить такі складники [21–25]:

- формування педагогічної майстерності – здобувачі освіти опановують методiku викладання, навички організації заняття, управління студентською групою, розроблення навчальних матеріалів із застосуванням тренінгових технологій і оцінювання результатів навчання;

- професійне самоствердження в педагогічній ролі – психолого-педагогічні види практичної підготовки здобувачів вищої освіти (практичні заняття з різних освітніх компонентів, психолого-педагогічна практика) дозволяють поступово ввійти в роль викладача, сформувати власний стиль психолого-педагогічного спілкування, набутти впевненості у професійній діяльності;

- застосування психолого-педагогічних знань – під час психолого-педагогічної практичної підготовки здобувачі освіти вчать враховувати індивідуальні особливості студентів, формувати позитивний мікроклімат у групі, будувати взаємодію на засадах гуманізму та поваги;

- формування готовності до особистісного та професійного зростання – під час практичних занять важливим складником підготовки здобувача освіти є участь у заходах, спрямованих на особистісне та професійне зростання, із застосуванням тренінгових технологій (тренінги особистісного та професійного зростання, які можуть реалізовуватися в рамках вивчення як відповідних освітніх компонентів, так і окремих освітніх компонентів), спрямованих на особистісний і професійний розвиток особистості студента. Де можуть бути опановані такі теми, як, напри-

клад: «Вплив командної роботи на імідж закладу освіти», «Подолання психологічної інертності та професійного вигорання», «Тайм-менеджмент як необхідний складник у роботі викладачів ЗЗСО», «Розвиток стресостійкості та резильєнтності у викладачів ЗЗСО», «Подолання страху публічних виступів» тощо;

- розвиток рефлексивних і аналітичних умінь, адже практична підготовка передбачає самооцінку професійних дій, уміння аналізувати власну діяльність, виявляти сильні сторони та зони для вдосконалення;

- поступова адаптація до освітнього середовища ЗВО, де студенти знайомляться із внутрішнім життям ЗВО чи іншого освітнього закладу, з документацією, викладацькою культурою та реальними викликами професії.

Принципи організації педагогічної практики магістрантів: професійно-педагогічна спрямованість; системно-діяльнісний підхід; спадкоємність і наступність; комплексний характер; індивідуалізація та диференціація; самоаналіз та самопрограмування [20, с. 120].

Охарактеризуємо специфічні особливості практичної підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічних спеціальностей. Варто зазначити, що практична підготовка майбутніх фахівців психолого-педагогічних спеціальностей є важливим складником професійного становлення, оскільки формує не лише педагогічні, психолого-педагогічні компетентності, але й науково-методичні та комунікативні, які зумовлюють як її ефективність, так і складність реалізації здобувачами вищої освіти.

Так, серед переваг практичної підготовки фахівців психолого-педагогічних спеціальностей можемо зазначити такі [7; 8; 13]:

- залучення до викладацького середовища – практика дає змогу студентам опанувати особливості організації освітнього процесу в ЗВО (ведення лекційних, практичних, семінарських занять, оцінювання знань, консультування тощо);

- формування навичок академічної доброчесності – здобувачі освіти у процесі підготовки до занять засвоюють принципи наукової етики з розумінням вимог до самостійної і авторської роботи в освітньому процесі;

- можливість інтегрувати дослідницьку діяльність із педагогічною практикою, що сприяє поєднанню викладацької функції з науковим пошуком, яка є необхідною умовою роботи в ЗВО;

- індивідуалізація педагогічної взаємодії – здобувачі освіти вчаться працювати з аудиторією, яка різнилась за рівнем мотивації, інтересів, потреб тощо;

- формування іміджу викладача – психолого-педагогічна практика допомагає здобувачам освіти сформувати професійний стиль, уміння презентувати себе, ефективно працювати з аудиторією.

Стосовно проблем практичної підготовки, виділяємо такі: брак педагогічного досвіду, труднощі з адаптацією до академічного середовища ЗВО, невпевненість у власних силах під час проведення занять, складність у формуванні навчального контенту та забезпеченні індивідуального підходу, психологічна невпевненість і стрес.

В окремій розвідці нами представлено досвід забезпечення сучасних векторів організації та проведення практики «Пробні заняття в ЗВО» зі здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» [22]. Частина підходів, окреслених у даному дослідженні, сприяє набуттю здобувачами комплексу вмінь і навичок щодо проведення лекції.

Завдяки впровадженню психолого-педагогічних видів практики формуються ключові професійні якості: педагогічна майстерність, психолого-педагогічна компетентність, рефлексивні вміння, а також внутрішня мотивація до особистісного та професійного зростання.

Отже, можна з упевненістю сказати, що процес професійної підготовки фахівців психолого-педагогічних спеціальностей у напрямі організації та проведення лекційних занять вимагає від науково-педагогічних працівників чіткого розуміння та системної реалізації змістових, організаційних і методичних зв'язків освітніх компонентів, які передбачають відповідну теоретичну та практичну підготовку.

У результаті узагальнення досвіду професійної підготовки магістрів до організації та проведення лекційних занять пропонуємо нижчезазначені рекомендації.

Під час викладання кожного освітнього компонента циклу професійної та практичної підготовки забезпечувати професійно-педагогічну спрямованість через аналіз кейсів реального освітнього процесу в ЗВО.

Виділяти змістові зв'язки в межах визначеного освітнього компонента, які доцільно встановити студентам для осмислення сучасних підходів до організації та проведення лекції.

У плануванні окремого заняття виділяти проблемне поле, що стане підґрунтям організації освітнього діалогу викладача та здобувачів, а також здобувачів одного з одним.

Мотивувати здобувачів до рефлексії та професійного самовдосконалення, адже регулярні обговорення, ведення щоденника із практики або

написання рефлексивних есе сприятимуть усвідомленню власних сильних сторін і потреб у розвитку.

Забезпечувати інтеграцію сучасних освітніх технологій із процесом практики шляхом заохочення використання цифрових платформ, інтерактивних методів, тренінгових технологій і мультимедійного контенту, що дозволяє підвищити якість підготовки до проведення лекційних занять.

Формувати психологічну готовність до професійної діяльності, тобто включення до програми підготовки магістрів тренінгів із розвитку комунікативних навичок, управління стресом, подолання страху публічних виступів тощо.

Формувати дослідницьку компетентність через залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності (участь у конференціях, семінарах, круглих столах), що сприятиме формуванню навичок критичного мислення та аналітичного підходу до викладання.

Залучати студентів до розроблення та використання освітніх продуктів, що відбивають істотні ознаки сучасного освітнього процесу, і лекції як його складника: цілей роботи; планів роботи за темою; моделей; схем; системи завдань; рефлексивних суджень; презентацій; довідників; есе; колажів, відео.

Об'єктом аналізу студентських робіт обирати не тільки кінцевий результат, а й різні способи виконання та представлення завдання, відображення ситуацій реального освітнього процесу в ЗВО у площині організації та проведення лекційних занять.

Висновки. Процес підготовки здобувачів освіти до організації та проведення лекційних занять розглядаємо як систему дій із добору, розроблення та реалізації дидактичних умов, традиційних та інноваційних методів і форм роботи у процесі інтеграції теоретичної та практичної підготовки магістрів в означеному напрямі.

Мета роботи – забезпечити опанування студентами комплексу знань і способів діяльності у стандартних і нестандартних ситуаціях організації та проведення лекційних занять у реальному освітньому процесі в ЗВО.

Процес підготовки має відбуватися цілеспрямовано, систематично, системно, комплексно, з поступовим збагаченням професійних смислів і збільшенням обсягу та характеру відповідних знань і умінь. У його основі – освітній діалог викладачів і здобувачів у проблемному полі, яке є актуальним для них.

Отже, можна стверджувати, що запропонований підхід відповідає сучасним викликам щодо системи вищої освіти із забезпечення цілеспря-

мованого професійного становлення майбутніх фахівців психолого-педагогічних спеціальностей. Комплексність і цілісність підходу до підготовки створюють умови для формування конкурентоспроможного фахівця, здатного ефективно реалізовувати професійну діяльність в умовах сучасного освітнього середовища.

Перспективу подальшого студіювання в цьому напрямі вбачаємо у проведенні аналізу дидактичних підходів до підготовки майбутніх магістрів із використання штучного інтелекту для ефективного супроводу лекції в ЗВО.

Список літератури:

1. Гладуш В., Лисенко Г. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf> (дата звернення: 20.04.2025).
2. Головенкін В. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dca98cbd-487b-43eb-86ef-d5c4634b16c/content> (дата звернення: 20.04.2025).
3. Долинська Л., Темрук О. Особистісно-професійне зростання: психологічні тренінги : навчально-методичний посібник. Київ : Каравела, 2017. 560 с.
4. Єрьоменко О. Підготовка майбутніх фахівців педагогічної галузі до експертної діяльності на адаптивних засадах. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія «Педагогіка» : електронне наукове фахове видання. 2022. Вип. 13 (25). DOI: 10.33296/2707-0255-13(25)-08.
5. Кірдан О. Дидактична компетентність майбутніх викладачів закладів вищої освіти: сутність, формування, розвиток. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2023. Вип. 2 (28). С. 84–91. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2023/2/13.pdf (дата звернення: 20.04.2025).
6. Марцева Л. Педагогіка і психологія вищої школи : навчальний посібник. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. 150 с. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8091> (дата звернення: 20.04.2025).
7. Методика викладання психологічних дисциплін у ВНЗ: Курс лекцій : навчальний посібник / уклад. : Т. Перепелюк. Умань, 2017. 226 с.
8. Методичні настанови до практики із психології / уклад. : С. Бужинська та ін. ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2021. 47 с.
9. Мирончук Н. Особливості змісту підготовки магістрів спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» («Педагогіка вищої школи») в Україні. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. 2018. № 3. Vol. 6. Р. 99–103.
10. Мізюк В. Лекція в сучасному закладі вищої освіти в умовах змішаного навчання. *Педа-*

гогічні науки : збірник наукових праць. 2020. № 90. С. 135–141. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4319> (дата звернення: 20.04.2025).

11. Онофрійчук Л. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу в закладі вищої освіти. *Народна освіта*. 2020. Вип. 1. С. 61–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NarOsv_2020_1_11 (дата звернення: 20.04.2025).

12. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О. Федоренко та ін. ; за заг. ред. О. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e1d91e7-e582-4715-87c4-846d11702b07/content> (дата звернення: 20.04.2025).

13. Петренко Л., Кучерявий О., Лавріненко О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства [Електронний ресурс] : монографія. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 246 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742808/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_21.10.2024.pdf (дата звернення: 20.04.2025).

14. Пономарьова Г., Толмачова І. Педагогіка у сфері вищої освіти : робочий зошит. Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2023. 92 с.

15. Про затвердження Професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України № 1466 від 16.10.2024 р. URL: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466> (дата звернення: 16.04.2025).

16. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 564 від 24.04.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psikhologiya-mag.pdf> (дата звернення: 16.04.2025).

17. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / З. Рябова та ін. Київ : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 359 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705835/7/Pedagogy%20of%20high%20school.pdf> (дата звернення: 20.04.2025).

18. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для другого (магістерського) рівня вищої освіти від 11.05.2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvitadoroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzhenni-standarti-vishchoi-osviti> (дата звернення: 21.04.2025).

19. Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти ступеня «магістр», галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»,

спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvitadoroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzhenni-standarti-vishchoi-osviti> (дата звернення: 16.04.2025).

20. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2018. 120 с.

21. Ткачівська І., Серман Т., Презлята Г. Формування дидактичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Mountain school of ukrainian carpaty*. 2022. № 26. С. 99–103.

22. Толмачова І., Ільїна О. Практика «Пробні заняття у ЗВО»: сучасні вектори реалізації. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2023. Вип. 1(45). С. 208–214.

23. Федорчук В. Тренінг особистісного зростання : навчальний посібник. Київ, 2014. 250 с.

24. Цюняк О. Професійна підготовка майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності як наукова проблема. *Освітні обрії*. 2020. № 1 (50). С. 201–205.

25. Шолойко Н., Копанцева Л. Лекція як засіб забезпечення якості процесу формування організаційно-педагогічної культури майбутніх магістрів фармації. *Українська професійна освіта*. 2023. № 13. С. 132–140. DOI: 10.33989/2519-8254.2023.13.289948.

26. Esther E., van Dijk Jan, van Tartwijk, Marieke F. van der Schaaf, Manon Kluijtmans. What makes an expert university teacher? A systematic review and synthesis of frameworks for teacher expertise in higher education. *Educational Research Review*. 2020. Vol. 31. DOI: 10.1016/j.edurev.2020.100365.

27. Harrington C., Zakrajsek T.D. Dynamic Lecturing: Research-Based Strategies to Enhance Lecture Effectiveness. 1st ed. Routledge, 2017. DOI: 10.4324/9781003444374.

References:

1. Hladuš, V., & Lysenko, H. (2014). *Pedahohika vyshchoi shkoly: teoriia, praktyka, istoriia: navch. posib.* [Pedagogy of Higher Education: Theory, Practice, History: Textbook]. Dnipropetrovsk: 416 p. April 20, 2025. Retrieved from: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf> [in Ukrainian].

2. Holovenkin, V. (2019). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of Higher Education] [Electronic resource]: pidruchnyk. 2nd ed., rev. and enl. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 290 p. April 20, 2025. Retrieved from: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dca98cbd-487b-43eb-86ef-d5c4634bf16c/content> [in Ukrainian].

3. Dolyns'ka, L., & Temruk, O. (2017). *Osobystisnoprofesiine zrostannia: psykhologichni trenyngy: navchal'no-metodychnyi posib.* [Personal and Professional Growth: Psychological Trainings: Educational-Methodical Manual]. Kyiv: Karavella, 560 p. [in Ukrainian].

4. Yer'omenko, O. (2022). Pidhotovka maibut-nikh fakhivtsiv pedahohichnoi haluzi do ekspertnoi diial'nosti na adaptivnykh zasadakh [Preparing Future Specialists in Pedagogical Field for Expert Activity on Adaptive Principles]. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series "Pedagogy"*, (13 (25)). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-13\(25\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0255-13(25)-08) [in Ukrainian].
5. Kirdan, O. (2023). Dydaktychna kompetentnist' maibutnykh vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity: sutnist', formuvannia, rozvytok [Didactic Competence of Future Higher Education Teachers: Essence, Formation, Development]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Preparing Modern Teacher*, 2 (28), 84–91. April 20, 2025. Retrieved from: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchytela/2023/2/13.pdf [in Ukrainian].
6. Martseva, L. (2022). Pedahohika i psykholo-giia vyshchoi shkoly: navch. posib. [Pedagogy and Psychology of Higher School: Textbook]. Zhytomyr: Zhytomyrska Politekhnik State University, 150 p. April 20, 2025. Retrieved from: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8091> [in Ukrainian].
7. Metodyka vykladannia psykholo'hichnykh dystsyplin u VNZ: Kurs lektsii: navch. posib. [Methods of Teaching Psychological Disciplines in HEI: Lecture Course: Textbook] (2017). Uman, 226 p. [in Ukrainian].
8. Metodychni nastanovy do praktyky z psykholo-hii / uklad.: S. Buzhyn's'ka et al.; Komunal'nyi zaklad "Kharkivska humanitarnopedahohichna akademiia" Kharkivs'koi oblasnoi rady (2021). Kharkiv, 47 p. [in Ukrainian].
9. Myronchuk, N. (2018). Osoblyvosti zmistu pidhotovky mahistriv spetsial'nosti 011 "Osvitni, pedahohichni nauky" ("Pedahohika vyshchoi shkoly") v Ukraini [Features of the Content of Training Masters in Specialty 011 "Educational, Pedagogical Sciences" ("Pedagogy of Higher Education") in Ukraine]. *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*, 6 (3), 99–103 [in Ukrainian].
10. Miziuk, V. (2020). Lektsiia u suchasnomu zakladi vyshchoi osvity v umovakh zmishanoho navchannia [Lecture in a Contemporary Higher Education Institution under Blended Learning Conditions]. *Zbirnyk naukovykh prats' "Pedahohichni nauky" – Collection of Scientific Works "Pedagogical Sciences"*, (90), 135–141. April 20, 2025. Retrieved from: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4319> [in Ukrainian].
11. Onofriychuk, L. (2020). Skraibinh yak suchasna forma vizualizatsii navchalnoho materialu v zakladi vyshchoi osvity [Scribing as a Modern Form of Visualization of Educational Material in HEI]. *Narodna osvita – People's Education*, (1), 61–66. April 20, 2025. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NarOsv_2020_1_11 [in Ukrainian].
12. Fedenko, O., Tiurina, V., Hirenko, S., Boiko, S., Koteliukh, M., Chervonyi, P., & Medvedieva, O. (2020). *Pedahohika vyshchoi shkoly: navch. posib.* [Pedagogy of Higher Education: Textbook]. Kharkiv: FOP Brovin O.V., 240 p. April 20, 2025. Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4e1d91e7-e582-4715-87c4-846d11702b07/content> [in Ukrainian].
13. Petrenko, L., Kucheriavyi, O., & Lavrinenko, O. (2024). *Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnoho vykladacha zakladu vyshchoi pedahohichnoi osvity do profesiinoi diial'nosti v umovakh tsyfrovyzatsii suspilstva* [Theoretical and Methodical Foundations of Preparing Future Higher Pedagogical Education Teacher for Professional Activity in Conditions of Society's Digitalization] [Electronic resource]: monograph. Kyiv: Yurko Liubchenko Publishing LLC, 246 p. April 20, 2025. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742808/1/Монографія_21.10.2024.pdf [in Ukrainian].
14. Ponomariova, H., & Tolmachova, I. (2023). *Pedahohika u sferi vyshchoi osvity: robochyi zoshyt* [Pedagogy in the Field of Higher Education: Workbook]. Kharkiv: Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy of Kharkiv Regional Council, 92 p. [in Ukrainian].
15. Pro zatverdzhennia Profesiynoho standartu "Vykladach zakladu vyshchoi osvity": nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1466 vid 16.10.2024 [On Approval of the Professional Standard "Higher Education Teacher": Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1466 dated October 16, 2024]. April 16, 2025. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiynoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466> [in Ukrainian].
16. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsial'nistiu 053 "Psykholohiia" dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 564 vid 24.04.2019 [On Approval of the Higher Education Standard for Specialty 053 "Psychology" for the Second (Master's) Level: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 564 dated April 24, 2019]. April 16, 2025. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/053-psikhologiya-mag.pdf> [in Ukrainian].
17. Riabova, Z., Drach, I., Prykhod'kina, N., et al. (2014). *Pedahohika vyshchoi shkoly: navch. posib.* [Pedagogy of Higher Education: Textbook]. Kyiv: National Academy of Educational Management, 359 p. April 20, 2025. Retrieved from: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/705835/7/Pedagogy%20of%20high%20school.pdf> [in Ukrainian].
18. Standart vyshchoi osvity za spetsial'nistiu 011 Osvitni, pedahohichni nauky haluzi znan' 01 Osvita/ Pedahohika dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity vid 11.05.2021 [Higher Education Standard for Specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences of Education/Pedagogy Field for the Second (Master's) Level of Higher Education dated May 11, 2021].

April 21, 2025. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti> [in Ukrainian].

19. Standart vyshchoi osvity Ukrainy druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity stupenia “mahistr”, haluz znan’ 01 Osvita/Pedahohika, spetsial’nist’ 017 Fizychna kultura i sport [Higher Education Standard of Ukraine for Second (Master’s) Level, Field 01 Education/Pedagogy, Specialty 017 Physical Culture and Sport]. April 16, 2025. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti> [in Ukrainian].

20. Strazhnikova, I. (2018). Pedahohika vyshchoi shkoly: navchalnometod. posib. [Pedagogy of Higher Education: Educational Methodical Manual]. Ivano-Frankivsk: NAIR, 120 p. [in Ukrainian].

21. Tkachivska, I., Serman, T., & Prezliata, H. (2022). Formuvannia dydaktychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteli fizychnoi kultury [Formation of Didactic Competence of Future Physical Education Teachers]. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, (26), 99–103 [in Ukrainian].

22. Tolmachova, I., & Il’ina, O. (2023). Praktika “Probni zaniattia u ZVO”: suchasni vektory realizatsii [Practice “Trial Lessons in HEI”: Modern Vectors of Implementation]. *Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka – Pedagogical Sciences: Theory and Practice*, 1 (45), 208–214 [in Ukrainian].

23. Fedorchuk, V. (2014). Treninh osobystisnoho zrostannia: navch. posib. [Personal Growth Training: Textbook]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 250 p. [in Ukrainian].

24. Ciuniak, O. (2020). Profesiina pidhotovka maibutnikh mahistriv pochatkovoi osvity do innovatsiinoi diialnosti yak naukova problema [Professional Preparation of Future Masters of Primary Education for Innovative Activity as a Scientific Problem]. *Osvitni obrii – Educational Horizons*, 1 (50), 201–205 [in Ukrainian].

25. Sholoiko, N., & Kopantseva, L. (2023). Lektsiia yak zasib zabezpechennia yakosti protsesu formuvannia orhanizatsiinopedahohichnoi kul’tury maibutnikh mahistriv farmatsii [Lecture as a Means of Ensuring Quality of the Process of Forming OrganizationalPedagogical Culture of Future Masters of Pharmacy]. *Ukrainska profesiina osvita – Ukrainian Professional Education*, (13), 132–140. DOI: 10.33989/2519-8254.2023.13.289948 [in Ukrainian].

26. Van Dijk, E.E., van Tartwijk, J., van der Schaaf, M., & Kluijtmans, M. (2020). What makes an expert university teacher? A systematic review and synthesis of frameworks for teacher expertise in higher education. *Educational Research Review*. DOI: 10.1016/j.edurev.2020.100365.

27. Harrington, C., & Zakrajsek, T.D. (2017). *Dynamic Lecturing: ResearchBased Strategies to Enhance Lecture Effectiveness* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003444374>.

© С. М. Бужинська, О. А. Єрьоменко, І. М. Толмачова, 2025

Науково-методична стаття

Надійшла до редакції 03.04.2025

Прийнято до публікації 04.06.2025